

Littafin Daniyel - Na Hamsin da Biyu

Bayyana Asirin Annabci: Wahayin Daniyel da Tashin Mulkokin Duniya

Jeff Pippenger

2024-01-16

A talifin da ya gabata mun nuna cewa Jibrilu ya ba da ƙarshe na “fushin ƙarshe” domin ya tabbatar da kwanan wata na 1844, bisa ga shaidu biyu. Miller ya fahimci “sau bakwai” na Littafin Lawiyawa sura ta ashirin da shida, wanda aka aiwatar a kan masarautar Yahuza, amma bai taɓa kaiwa ga matakin da zai ga manufar da kuma alaƙar hukuncin “sau bakwai” a kan duka masarautun arewa da kudu na Isra’ila ba. Ko ya taɓa gane bambancin “fushin ƙarshe” a aya ta goma sha tara abin shakka ne, ko da yake babu shakka ya fahimta a ma’ana ta gaba ɗaya cewa “fushin” shi ne “sau bakwai.” An buɗe hasken farko da na ƙarshe na fushin ta wurin Palmoni a 1856, amma aka ƙi shi a 1863. Duk da haka, saƙon Miller na “sau bakwai” daidai ne, ko da yake yana da iyaka.

Da Miller bai gane cewa ƙaramin ƙahon Roma ta arna ya ɗaukaka ya kuma girmama arna ba, a aya ta goma sha ɗaya ta Daniyel takwas, domin a wurin Miller “ɗauke” kawai yana nufin cirewa ne a kowace daga cikin sau uku da ya bayyana a Daniyel. Duk da haka saƙonsa har yanzu daidai ne, ko da yake yana da iyaka.

’Yan Miller sun gane cewa “wuri mai tsarki” da ke aya ta goma sha ɗaya haikalin arna ne a birnin Roma (Pantheon), amma harshen Ibraniyanci ba shi ne tushen saƙonsu ba. Saƙon Miller ya mai da hankali ne a kan lokacin annabci. Tarihin da aka buɗe hatimin saƙonsu a cikinsa ya hana su ganin Amurka a matsayin masarauta ta shida ta annabcin Littafi Mai Tsarki, amma fiye da haka, ya hana su ganin papanci a matsayin masarauta ta biyar ta annabcin Littafi Mai Tsarki.

Tilastawa ta wurin tarihin da suka rayu a cikinsa, sun yi amfani da annabce-annabcen bisa ga daidaito da tsammaninsu na dawowar Kristi nan ba da daɗewa ba, kuma sun yi takaici, duk da haka saƙonsu daidai ne. Sa’ad da Jibra’ilu ya ba da fassarar wahayi biyu a ayoyi goma sha biyar zuwa ashirin da bakwai, fahimtar Miller ta hana shi gane faɗaɗɗen wahayin masarautu wanda aka wakilta cikin sauyawar jinsin ƙaramin ƙahon a ayoyi tara zuwa goma sha biyu. Mabiyan Miller sun ga Roma kaɗai a matsayin masarauta ta huɗu kuma ta ƙarshe ta duniya a cikin fassarar Jibra’ilu.

Sai ya faru, sa’ad da ni, wato ni Daniyel, na ga wahayin, na kuma nemi ma’anarsa, sai ga shi, a gabana akwai wani mai kama da mutum. Sai na ji muryar mutum daga tsakiyar gabar kogin Ulai, wadda ta yi kira ta ce, Jibra’ilu, ka sa wannan mutum ya fahimci wahayin. Saboda haka ya zo kusa da inda nake tsaye; da ya iso kuwa, tsoro ya kama ni, na fāɗi rubda ciki. Amma ya ce mini, Ka fahimta, ya ɗan mutum; gama wahayin yana nufin lokacin ƙarshe ne. Yayin da yake magana da ni kuma, na fada cikin barci mai nauyi ina kwance da fuskata ƙasa; amma ya taɓa ni, ya tsayar da ni daidai. Sai ya ce, Ga shi, zan sanar da kai abin da zai faru a ƙarshen fushin nan; gama a ƙayyadadden lokaci ne ƙarshen zai zo. Ragon da ka gani mai ƙahoni biyu su ne sarakunan Mediya da Farisa. Akuya mai gashi kuwa ita ce sarkin Girka; babban ƙahon da yake tsakanin idanunta kuwa shi ne sarki na fari. Da wannan ya karye kuma, sai huɗu suka tashi a madadinsa; mulkoki huɗu za su taso daga wannan al’umma, amma ba da ƙarfinsa ba. A

kuma karshen zamanin mulkinsu, sa'ad da masu zunubi suka cika ma'auni, wani sarki mai fuska mai tsanani, mai fahimtar magana mai duhu, zai tashi. Karfinsa kuma zai yi karfi, amma ba da ikonsa kansa ba; zai yi hallaka mai ban mamaki, zai yi nasara, zai aikata yadda ya ga dama, zai kuma hallaka masu karfi da tsarkakakkun mutane. Ta wurin dabarsa kuma zai sa yaudara ta yi albarka a hannunsa; zai daukaka kansa a zuciyarsa, ta wurin salama kuma zai hallaka mutane da yawa; zai kuma tayar da kansa gaba da Yariman sarakuna; amma za a karya shi ba da hannu ba. Kuma wahayin maraice da safiya wanda aka fada gaskiya ne; saboda haka ka rufe wahayin, gama yana nufin kwanaki masu yawa ne. Ni kuwa, Daniyel, na galabaita, na yi rashin lafiya kwanaki kadan; daga baya kuma na tashi, na yi aikin sarki; na kuma yi mamaki kwarai saboda wahayin, amma ba wanda ya fahimce shi. Daniyel 8:15–27.

Ko da yake Daniyel ya karfi wahayin Kogin Ulai (wanda yanzu yake cikin cika), a tarihin Babila, an bar masarauta ta farko daga cikin wahayin. An riga an hada ta a matsayin kan zinariya, da zaki a surori na biyu da na bakwai, amma an jaddada siffar annabci ta Babila na cirewa da maido da ita a sura ta takwas. Nebukadnezzar ya kasance alama ta mummunan raunin papanci sa'ad da aka kore shi daga cikin mutane har “lokuta bakwai,” ta haka yana nuna shekaru saba'in na alama wadanda karuwar Taya ta kasance abar mantawa. A Daniyel sura ta takwas, an manta da Babila daga cikin masarautun annabcin Littaifi Mai Tsarki, kuma wahayin ya fara da Mediyawa da Farisawa (rago), wanda Girka ta biyo baya (akuya).

Masarautar Aleksanda Mai Girma ta watse zuwa masarautu hudu masu karamin karfi fiye da na Aleksanda, kamar yadda aka kuma wakilta a sura ta bakwai ta wurin damisar da take da fikafikai hudu da kawuna hudu. Hudun na wakiltar duniya baki daya, kamar yadda arewa da gabas da kudu da yamma suke wakilta. A aya ta takwas ta sura ta takwas, fitattu hudu suka fito zuwa ga iskoki hudu na sama. A sura ta bakwai, fikafikai hudu na Girka sun yi daidai da iskoki hudu na sura ta takwas, kuma kawuna hudu na Girka sun yi daidai da fitattun hudu. Kawuna hudu da fitattun hudu suna wakiltar masarautu hudu da ainihin masarautar Aleksanda ta watse zuwa gare su, kuma fikafikai hudu da iskoki hudu suna wakiltar yankuna hudu na rarrabuwar. Bambancin wannan batu yana da muhimmanci a gane shi, domin yana wakiltar hujjar da Milleriyawa suke da ita a kan fahimtar gargajiya ta Furotestoci game da masarauta ta hudu ta Roma.

A kan allunan Habakkuk, wadanda jadawalan majagaba na 1843 da 1850 suka wakilta, akwai wakilci guda daya kadai wanda ba ya nuna wani amfani na annabci, kuma yana da alaƙa da bambanci tsakanin kawuna hudu da fitattu, da kuma fikafikai hudu da iskoki. A kokarin boye gaskiyar Roma a matsayin mulki na hudu na annabcin Littaifi Mai Tsarki, Shaidan ya gabatar da hujja game da sahihin ko faryayyen ma'anar kawuna hudu da fitattu, da fikafikai hudu da iskoki. Shaidan ya yi haka domin littafin Daniyel ya bayyana sarai cewa akwai wata alama guda dabam a cikin littafin Daniyel wadda ta kafa wahayin. Wani bangare na hujjar da ke tabbatar da wannan alama yana cikin kawuna hudu da fitattu, da fikafikai hudu da iskoki. Furotesta sun riƙe ra'ayi na shaidanci a kan wannan hujja, kuma hujjar ta kasance mai muhimmanci kwarai ga tarihin Millerite har suka ambace ta a kan jadawalin. Karfin da ya kafa wahayin “chazon” a cikin littafin Daniyel an bayyana shi a matsayin “yan fashin mutanenka,” kuma Furotesta sun bayyana wannan karfi a matsayin daya daga cikin dogon jerin sarakunan Suriya mai suna Antiochus Epiphanes, amma Miller ya bayyana su a matsayin Roma.

A wadancan lokuta kuwa da yawa za su taso gāba da sarkin kudu; haka kuma 'yan ta'adda daga cikin mutanenka za su daukaka kansu domin su tabbatar da wahayi; amma za su fadi. Daniyel 11:14.

Antiochus yana daya daga cikin sarakuna, a cikin jerin sarakuna da suka fito daga daya daga cikin masarautu hudu da masarautar Alexander ta rarrabu zuwa gare su. Kahon nan karami na aya ta tara ta Daniyel takwas ya biyo bayan masarautar Alexander, kuma aya ta tara ta ce daga dayansu ne kahon nan karami ya fito.

Daga daya daga cikinsu kuwa sai wani karamin kaho ya fito, wanda ya yi girma matuka, zuwa kudu, da zuwa gabas, da kuma zuwa kasa mai dadi. Daniyel 8:9.

Muhawarar ko Roma ce ta kafa wahayin, ko kuwa wani sarkin Siriya mai rauni kuma marar muhimmanci sosai ne ya kafa wahayin, ta kunshi kuma muhawarar ko ikon kahon kankani ya fito ne daga daya daga cikin kahoni hudu, ko daga daya daga cikin iskoki hudu. Ba wata babbar muhawara ba ce, domin tarihi da annabci a sarari suke nuna cewa Roma ba zuriyar daular Girka ba ce, sai dai Roma sabuwar iko ce. Idan Roma ita ce mulki na hudu, to, “daya daga cikinsu” na aya ta tara dole ne ya zama daya daga cikin iskoki hudu ko fikafikai. Idan kuwa Antiochus Epiphanes ne, ya fito ne daga kahon Siriya.

Milleriyawa sun gane cewa ikon da aka wakiltar a matsayin “yan fashin mutanenka” zai taso ya yi gāba da Almasihu.

Ta wurin manufofinsa kuma zai sa yaudara ta bunkasa a hannunsa; zai kuma daukaka kansa cikin zuciyarsa, kuma ta wurin salama zai hallaka mutane da yawa; zai kuma tashi gāba da Yariman sarakuna; amma za a kakkarya shi ba tare da hannu ba. Daniyel 8:25.

“Yariman sarakuna” shi ne Almasihu, kuma Antiochus Epiphanes ya rayu tun dade kafin a haifi Almasihu, saboda haka Millerites suka nuna wannan hujja a kan jadawalin shekara ta 1843. A cikin jadawalin suka saka shekarar 164, wadda a zahiri ba ta da wata makalar Littafi Mai Tsarki, sai dai kawai wata alama ce da ke bayyana muhimmancin gardamar game da mulki na hudu tsakanin Miller da malaman tauhidi na Furotesta. A gefen shekarar “164” a kan jadawalin suka rubuta, “Mutuwar Antiochus Epiphanes wanda lalle bai tashi gāba da Yariman sarakuna ba, domin ya riga ya mutu shekaru 164 kafin a haifi Yariman sarakuna.”

A yau Adventism yana koyar da cewa “yan fashin mutanenka” shi ne Antiochus Epiphanes, kamar yadda Furotestantism na ridda yake yi, duk da cewa wahayi ya rubuta cewa “an shirya da jadawalin 1843 da hannun Ubangiji kuma bai kamata a canja shi ba.” Yan Miller sun san cewa sarkin mai tsananin fuska Roma ce, saboda haka ba su girgiza ba ta wurin koyarwar shaidaniyya da ke rushe ikon kafa wahayin “chazon”. Littafi Mai Tsarki a sarari yake cewa idan babu wahayi, mutane sukan halaka.

Inda wahayi ya rasa, jama'a sukan lalace; amma wanda yake kiyaye doka, mai albarka ne shi. Karin Magana 29:18.

Wahayin da Sulemanu ya ambata a cikin ayar shi ne wahayin “chazon”, wanda a cikin aya ta goma sha uku na Daniyel takwas, shi ne wahayin da yake bayyana arna da kuma papanci suna tattake

Wuri Mai Tsarki da runduna. Ga Milleriyawa, waɗannan iko biyu masu lalatarwa suna wakiltar masarauta ta huɗu ta annabcin Littafi Mai Tsarki, kuma ba tare da gane masarauta ta huɗu ta Roma ba (’yan fashin mutanenka), da ba za su iya tabbatar da wahayin ba. “’Yan fashin mutanenka” a cikin aya ta goma sha huɗu na Daniyel goma sha ɗaya, za su taso su yi gāba da sarkin kudu, su ɗaukaka kansu, su tabbatar da wahayin, sannan su fāɗi. Roma ta cika kowane ɗaya daga cikin waɗannan siffofi.

A cikin sura ta bakwai, an bayyana masarauta ta huɗu musamman da cewa tana “dabam” da masarautun da suka gabace ta.

Bayan wannan na gani cikin wahayi na dare, sai ga dabba ta huɗu, mai ban tsoro, mai firgitarwa, mai karfi kwarai; tana kuma da manyan haƙoran karfe: ta cinye, ta karya gunduwa-gunduwa, ta tattake ragowar da kafafunta: kuma ta bambanta da dukan dabbobin da suka riga ta; tana kuwa da kaƙoni goma.... Sa’an nan na so in san ainihin gaskiyar game da dabba ta huɗu, wadda ta bambanta da dukan sauran, mai ban tsoro kwarai, wadda haƙoranta na karfe ne, faratanta kuma na tagulla; wadda ta cinye, ta karya gunduwa-gunduwa, ta tattake ragowar da kafafunta; Da kuma game da kaƙonin goma waɗanda suke a kaninta, da kuma game da wancan kaƙon da ya fito, wanda a gabansa uku suka fāɗi; wato wannan kaƙon da yake da idanu, da baki mai faɗin manyan al’amura kwarai, wanda kamanninsa ya fi na takwarorinsa girma. Daniyel 7:7, 19, 20.

Masarauta ta huɗu ta Daniyel sura ta bakwai an bayyana ta sau biyu a matsayin wadda take “dabam” da masarautun da suka riga ta. Idan “Karamin kaƙo” na aya ta tara ya kasance kawai ci gaba ne na kaƙon Suriya (Antiochus Epiphanes), da ba zai kasance dabam ba. Dabbobin da suka riga Roma a sura ta bakwai su ne zaki, beyar da damisa, dukansu dabbobi ne da suke akwai a zahiri cikin halitta; amma sa’ad da aka zo ga dabba ta huɗu mai haƙoran karfe da faratan tagulla, Daniyel bai san wata dabba ta halitta da za ta wakilci wannan dabba mai ban tsoro da take cinyewa ba. Ta kasance dabam. “Karamin kaƙo” na aya ta tara ya fito ne daga ɗaya daga cikin yankunan da iskoki huɗu da fikafikai huɗu suke wakilta, ba kuwa daga ɗaya daga cikin kaƙunan ko fitattun waɗanda ba.

Daniel sura ta takwas, ta bayyana cewa, “a karshen zamanin mulkinsu, sa’ad da masu laifi suka kai ga cikas muguntarsu, wani sarki mai fuska mai tsanani, mai fahimtar maganganu masu duhu, zai tashi.” A “karshen zamanin mulkinsu” (Girka, wadda ta watse ta zama mulkoki huɗu), a lokacin da “masu laifi suka kai ga cikas muguntarsu,” wani sabon sarki zai tashi.

“An ba kowace al’umma da ta bayyana a fagen aiki izinin ta mallaki matsayinta a duniya ba, domin a tabbatar ko za ta cika manufofin Mai Tsaro da Mai Tsarki. Annabci ya bi diddigin tashi da ci gaban manyan daulolin duniya—Babila, Mediya da Farisa, Girka, da Roma. Ga kowannensu, kamar yadda yake ga al’ummai masu karamin karfi, tarihi ya maimaita kansa. Kowannensu ya yi zaman gwajinsa; kowannensu ya gaza, ɗaukakarsa ta shuɗe, karfinsa ya tafi.” Prophets and Kings, 535.

A karshen (“lokaci na karshen”) na mulkin Girka, sa’ad da kwanonsu na lokacin gwaji ya cika (“sa’ad da masu laifi suka kai matuƙa”), wani “sarki mai fuska mai tsanani” zai tashi. Wannan

sarki zai fahimci “maganganu masu duhu,” gama zai yi magana da harshe dabam fwarai da Ibranancin Yahudawa ko Helenancin mulkin da ya gabata, domin zai yi magana da Latin. Musa ya riga ya bayyana wannan mulki a matsayin al’ummar da za ta kawo kewaye na shekarun 66 zuwa 70 bayan Almasihu, inda, a cikin sauran abubuwa, yunwar ta yi muni fwarai har Yahudawa suka ci ’ya’yansu domin su tsira.

Saboda ba ka bauta wa Ubangiji Allahnka da farin ciki da murnar zuciya ba saboda yalwar dukan abubuwa; saboda haka za ka bauta wa maƙiyanka waɗanda Ubangiji zai aiko a kanka, cikin yunwa, da kishirwa, da tsiraici, da rashin kome duka; shi kuwa zai sa karkiya ta baƙin ƙarfe a wuyanka har sai ya hallaka ka. Ubangiji zai kawo wata al’umma a kanka daga nesa, daga iyakar duniya, mai saurin zuwa kamar yadda gaggafa take tashi; al’umma ce wadda ba za ka fahimci harshenta ba; al’umma ce mai fuska mai tsanani, wadda ba za ta girmama dattijo ba, kuma ba za ta yi wa matashi alheri ba. Za ta cinye amfanin dabbobinka da amfanin ƙasarka har sai an hallaka ka; ba kuma za ta bar maka hatsi, ko ruwan inabi, ko mai, ko ƙaruwar shanunka, ko garken tumakinka ba, har sai ta hallaka ka. Za ta kewaye ka a dukan ƙofofinka har sai manyan katanganka masu ƙarfi, waɗanda ka dogara gare su, sun rushe a dukan ƙasarka; za ta kuma kewaye ka a dukan ƙofofinka cikin dukan ƙasarka wadda Ubangiji Allahnka ya ba ka. Kuma za ka ci ’ya’yan jikinka, naman ’ya’yanka maza da na ’ya’yanka mata, waɗanda Ubangiji Allahnka ya ba ka, a cikin kewaye da kuma cikin matsanancin ƙunci da maƙiyanka za su matsa maka da shi. Kubawar Shari’a 28:47–53.

A cikin babi na biyu na Daniyel an wakilta mulki na huɗu da “baƙin ƙarfe,” kuma Musa ya bayyana “wata al’umma,” wadda za ta dora “karkiyar baƙin ƙarfe” a kan Yahudawa. Wannan “al’umma” za ta “hallaka” Yahudawa, kuma za ta kasance mai sauri kamar gaggafa, wadda gaggafa alama ce ta Roma. Za ta zama “al’umma” “wadda ba za ka fahimci harshenta ba,” domin harshenta zai zama “maganganu masu duhu” ga Yahudawa. Za ta zama “al’umma mai tsananin fuska” kamar yadda aka bayyana a cikin babi na takwas na Daniyel a matsayin “sarki mai tsananin fuska.” Kuma a cikin “kewaye” na Urushalima Yahudawa suka ci “’ya’yansu maza da mata.”

Miller ya gane Roma ta arna a matsayin ikon da Musa ya annabta, kuma a matsayin masarauta ta huɗu ta “baƙin ƙarfe” a cikin Daniyel biyu, da kuma “al’umma” wadda ta yi magana da Latin, ba Ibrananci ko Helenanci ba. Miller bai yi wani bambanci tsakanin masarauta ta huɗu da ta biyar ta annabcin Littafi Mai Tsarki ba, domin a gare shi dukansu kawai Roma ne. Saboda haka, bayan Roma ta arna ta miƙe a aya ta ashirin da uku, ba zai ga bambancin da aka wakilta a aya ta ashirin da huɗu ba. A cikin wahayin, ƙaramin ƙahon ya riƙa sauyawa daga jinsin namiji zuwa jinsin mace, sannan zuwa namiji, sannan zuwa mace a cikin ayoyi tara zuwa goma sha biyu, kuma aya ta ashirin da uku ta bayyana siffofin annabci na Roma ta arna, fassarar Jibra’ilu a aya ta ashirin da huɗu kuma ta koma ga Roma ta mace. Ikon da ke aya ta ashirin da huɗu zai mallaki “babban iko,” “amma ba da ikonsa ba: zai yi hallaka mai banmamaki, zai yi nasara, ya aikata, kuma zai hallaka masu ƙarfi da kuma tsarkakan mutane.”

Za a ba wa Romawa ta Paparoma ikon soja na Romawa arna, kuma za ta hallaka mutanen Allah har tsawon shekara dubu ɗaya da ɗari biyu da sittin, daga shekara ta 538 zuwa 1798. Za ta yi hallaka “ta banmamaki,” gama ita ce dabbar da dukan duniya “ke bi cikin mamaki,” kuma ita ce

ikon da zai “aikata ya kuma yi nasara” har sai fushin farko wanda aka “kaddara” ya kare a shekara ta 1798 ya cika.

Sa’an nan a aya ta ashirin da biyar, Jibrilu ya bi wannan sauyawar da aka kafa a ayoyin da yake fassara wa Daniyel, ya kuma sāke komawa ga Roma arna, wadda ta hanyar wani irin “manufa” dabam ta tattara daular ta, kamar yadda dukan masana tarihin suka tabbatar. “Dabara” ta Roma arna ita ce ta rinjayi al’ummai su shiga cikin daularta mai karuwa, kuma ta yi amfani da alkawarin salama da wadata domin gina daular, ba kamar daulolin da suka gabata ba, waɗanda aka kafa su ne kawai ta wurin karfin soja. Roma arna kuma za ta “tasar wa Yariman sarakuna,” kamar yadda ta yi sa’ad da ta dora Almasihu a kan gicciyen Kalbari.

Sa’an nan Jibrilu ya waiwayi wahayi biyu da yake fassara wa Daniyel, ta wajen bayyana cewa wahayin “mareh” na bayyanuwa (kwanaki dubu biyu da dari uku) gaskiya ne, kuma cewa wahayin “chazon” na tattake Wuri Mai Tsarki da rundunar ta Roma arna da Roma ta papanci za a “rufe shi (a hatimce),” “domin kwanaki masu yawa” (har zuwa lokacin karshe a shekara ta 1798).

Sa’an nan Daniyel ya yi rashin lafiya na dan lokaci, sannan ya koma aikinsa, amma har yanzu bai fahimci wahayin “mareh” ba, wato wahayin da aka umarci Jibrilu ya sa ya fahimta. Saboda wannan dalili, Jibrilu zai sāke dawowa a sura ta tara, domin ya kammala aikinsa na sa Daniyel ya fahimci wahayin “mareh”.

A cikin sura ta tara ta littafin Daniyel, Daniyel yana nazarin Kalmar annabci, sai ya fahimta ta wurin rubuce-rubucen Musa da Irmiya. Irmiya ya bayyana cewa bautar da yake cikinta za ta dauki shekaru saba’in.

Kuma dukan kasar nan za ta zama kufai, abin firgici; waɗannan al’ummai kuma za su bauta wa sarkin Babila shekara saba’in. Sa’an nan zai faru, sa’ad da shekara saba’in suka cika, zan hukunta sarkin Babila da waccan al’umma, in ji Ubangiji, saboda muguntarsu, da kasar Kaldiyawa kuma, kuma zan mai da ita kufai na har abada. Irmiya 25:11, 12.

Bisa ga Musa, zaman bauta a kasar ma’kiyi zai dace da lokacin da kasar za ta more hutunta na Asabbaci.

Zan mai da kasar ta zama kufai; ma’kiyanku kuwa waɗanda suke zaune a cikinta za su yi mamakinta. Zan warwatsa ku a cikin al’ummai, kuma zan zare takobi in bi bayanku; kasar ku kuwa za ta zama kufai, biranenku kuma hallakakku. Sa’an nan kasar za ta more hutun Asabatanta, muddin tana kwance kufai, ku kuma kuna cikin kasar ma’kiyanku; a lokacin ne kasar za ta huta, ta kuma more hutun Asabatanta. Muddin tana kwance kufai za ta huta; domin ba ta huta ba a cikin Asabatanku, sa’ad da kuke zaune a kanta. Leviticus 26:32–35.

Daniyel ya fahimta daga Kalmar annabcin Allah, bisa ga shaidu biyu, cewa an warwatsa mutanensa zuwa kasar ma’kiyi, a lokacin da kasar za ta more hutun Asabbacinta. Ya fahimci abin da marubucin Tarihi ya fahimta game da shekaru saba’in na Irmiya.

Waɗanda kuwa suka tsira daga takobi, ya kwashe su zuwa Babila; a can kuwa suka zama bayinsa da na ‘ya’yansa maza har zuwa zamanin mulkin Farisa: domin a cika maganar Ubangiji ta bakin Irmiya, har sai kasar ta more Asabbatan ta: gama muddin tana kwance kufai

tana kiyaye Asabbaci, domin a cika shekara saba'in. To, a shekara ta fari ta Sairus, sarkin Farisa, domin a cika maganar Ubangiji wadda aka fada ta bakin Irmia, Ubangiji ya motsa ruhun Sairus, sarkin Farisa, har ya sa aka yi shela cikin dukan mulkinsa, aka kuma rubuta ta, yana cewa, Haka Sairus sarkin Farisa ya fada, Dukan mulkokin duniya Ubangiji Allah na sama ya ba ni; shi kuma ya umarce ni in gina masa Haikali a Urushalima, wadda take cikin Yahuza. Wane ne a cikinku daga dukan mutanensa? Ubangiji Allahnsa ya kasance tare da shi, bari kuma ya haura. 2 Tarihi 36:20–23.

Daniyel ya fahimci cewa shekaru saba'in na watsewa a cikin kasar makiyi da Irmia ya ambata, yayin da kasar kuma take jin dadin asabbatanta, sun ginu ne bisa la'anar "sau bakwai" da ke cikin Lawiyawa ashirin da shida, kuma cikin biyayya ga wannan fahimta, ya cika maganin da aka umarta a can domin wadanda a karshe suka farka suka gane halin watsewarsu.

Kuma a kan wadanda suka ragu daga cikinku da suke da rai zan sa raunin zuciyar a cikin zukatansu a kasashen makiyansu; sautin ganyen da iska ta kada ma zai bi su; kuma za su gudu kamar masu gudu daga takobi; kuma za su fadi alhali babu mai binsu. Kuma za su yi tuntube, daya a kan daya, kamar dai suna guje wa takobi, alhali babu mai binsu; kuma ba za ku sami karfi ku tsaya a gaban makiyanku ba. Kuma za ku hallaka a cikin al'ummai, kasar makiyanku kuma za ta cinye ku. Kuma wadanda suka ragu daga cikinku za su shude saboda muguntarsu a kasashen makiyanku; haka kuma cikin muguntar ubanninsu za su shude tare da su. In kuwa za su furta muguntarsu, da muguntar ubanninsu, tare da laifinsu wanda suka yi mini, da kuma cewa sun yi tafiya sabanin ni; Kuma cewa ni ma na yi tafiya sabanin su, na kuwa kawo su cikin kasar makiyansu; in kuma a sa'an nan zukatansu marasa kaciya suka kasanta, suka kuma yarda da hukuncin muguntarsu: To, zan tuna da alkawarina da Yakubu, haka kuma da alkawarina da Ishaku, haka kuma da alkawarina da Ibrahim zan tuna; zan kuma tuna da kasar. Kasar ma za a bar ta babu su, kuma za ta more Asabatanta, yayinda take kwance kango babu su: su kuma za su yarda da hukuncin muguntarsu; domin, domin sun fi shari'o'ina, kuma domin ransu ya kyamaci ka'idodina. Duk da haka kuma, saboda dukan wannan, sa'ad da suke cikin kasar makiyansu, ba zan watsar da su ba, ba kuma zan kyame su ba har in hallaka su gabaki daya, in karya alkawarina da su ba: gama ni ne Ubangiji Allahnsu. Amma saboda su zan tuna da alkawarin kakanninsu, wadanda na fito da su daga kasar Masar a gaban al'ummai, domin in zama Allahnsu: ni ne Ubangiji. Wadannan su ne ka'idodi, da shari'u, da dokoki, wadanda Ubangiji ya kafa tsakaninsa da 'ya'yan Isra'ila a Dutsen Sinai ta hannun Musa. Firistoci 26:36–46.

Addu'ar Daniyel a sura ta tara tana magana ne da kowane sashe na shawarar ga wadanda suka tsinci kansu a warwatse a kasar makiyi. Wajibi ne a daidaita wannan addu'a da addu'arsa a sura ta biyu, domin tare suke wakiltar addu'ar wadanda ke cikin Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha daya, wadanda suka mutu a titunan wancan babban birni na Saduma da Masar, wadanda suka gane cewa su ma an warwatsa su. Yayin da Daniyel yake kawo addu'arsa ga karshe, Jibra'ilu ya dawo domin ya kammala aikin bayyana wahayin "mareh", kamar yadda Ruhu Mai Tsarki yake nufin ya cika domin shaidu biyu na Ru'ya ta Yohanna sura ta goma sha daya.

Kuma ina cikin magana, da addu'a, da furta zunubina da zunubin mutanena Isra'ila, ina kuma gabatar da rokona a gaban Ubangiji Allahna saboda tsattsarkan dutsen Allahna; i, tun ina cikin

magana cikin addu'a, sai mutumin nan Jibra'ilu, wanda na gani a cikin wahayi tun farko, aka sa shi ya zo da sauri cikin tashi, ya taɓa ni kusan lokacin hadayar yamma. Sai ya sanar da ni, ya kuma yi magana da ni, ya ce, Ya Daniyel, yanzu na fito ne domin in ba ka hikima da ganewa. Daniyel 9:20–22.

Za mu ci gaba da wannan nazari a talifi na gaba.

“Jim kaɗan kafin faɗuwar Babila, sa'ad da Daniyel yana yin zurfin tunani a kan waɗannan annabce-annabce yana kuma neman Allah domin ya fahimci zamani, an ba shi jerin wahayi game da tashi da faɗuwar mulkoki. Tare da wahayi na farko, kamar yadda aka rubuta a sura ta bakwai na littafin Daniyel, an ba da fassara; duk da haka, ba a bayyana komai ga annabin ba. ‘Tunane-tunanena sun dame ni ƙwarai,’ ya rubuta game da abin da ya fuskanta a lokacin, ‘fuskata kuma ta sauya a cikina; amma na riƙe wannan al'amari a zuciyata.’ Daniyel 7:28.”

“Ta wurin wani hangen nesa kuma aka ƙara haske game da abubuwan da za su faru a nan gaba; kuma a ƙarshen wannan hangen ne Daniyel ya ji ‘wani tsarki yana magana, sai wani tsarki ya ce wa wancan tsarkin da yake magana, Har yausha ne hangen nan zai kai?’ Daniyel 8:13. Amsar da aka bayar, ‘Har kwana dubu biyu da ɗari uku; sa'an nan za a tsarkake Wuri Mai Tsarki’ (aya ta 14), ta cika shi da ruɗani. Da himma sosai ya nemi ma'anar hangen. Bai iya fahimtar alaƙar da bautar shekaru saba'in, kamar yadda aka annabta ta bakin Irmiya, take da ita da shekaru dubu biyu da ɗari uku waɗanda a cikin hangen ya ji baƙon sama yana bayyana cewa dole ne su cika kafin a tsarkake Wuri Mai Tsarki na Allah. Mala'ikan Jibra'ilu ya ba shi wani ɓangare na fassara; duk da haka, sa'ad da annabin ya ji kalmomin nan, ‘Hangen nan ... zai kasance har kwanaki masu yawa,’ sai ya suma. ‘Ni Daniyel na suma,’ in ji abin da ya rubuta game da abin da ya faru da shi, ‘na kuma yi rashin lafiya na waɗansu kwanaki; daga baya na tashi, na yi aikin sarki; kuma na yi mamakin hangen, amma ba wanda ya fahimce shi.’ Ayoyi 26, 27.”

“Har yanzu yana ɗauke da nauyi saboda Isra'ila, Daniyel ya sāke nazarin annabce-annabcen Irmiya. Sun kasance a sarari ƙwarai—har ya fahimta ta wurin waɗannan shaidu da aka rubuta cikin littattafai ‘adadin shekarun, waɗanda maganar Ubangiji ta zo wa Irmiya annabi a kansu, cewa Zai cika shekara saba'in cikin kufaicin Urushalima.’ Daniyel 9:2.

“Da bangaskiya wadda aka kafa a kan tabbatacciyar kalmar annabci, Daniyel ya roƙi Ubangiji domin a cika waɗannan alkawura da sauri. Ya roƙa domin a kiyaye darajar Allah. A cikin roƙonsa ya haɗa kansa sarai da waɗanda suka kasa cim ma manufar Allahntaka, yana furta zunubansu tamkar nasa ne.” Prophets and Kings, 553, 554.